

حکمرانی مرضی شهدا

(مطالعه موردی: سردار سرتیپ پاسدار شهید حاج حبیب لک زائی)

جعفر لک زائی^۱، علی اصغر پورعزت^۲، غلامرضا معمارزاده تهران^۳

۲۹

دوره ۱۲، شماره ۱، پیاپی ۲۹

بهار ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۷/۲۹

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۱۲/۱۵۶

صص: ۳۰۵-۳۲۶

شابا چاپی: ۵۵۹۹-۲۳۲۷

رتبه علمی

ب

بورسیه صنعت کوهی در
JOURNALS.MSRT.IR

DOR: 20.1001.1.23295599.1403.12.1.8.6

چکیده

هدف این تحقیق، تعریف ارائه حکمرانی تعالی گرا از منظر سردار سرتیپ پاسدار شهید حاج حبیب لک زائی در حوزه‌های مدیریت بود. این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی است و داده‌ها به صورت کیفی، با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و روش اسنادی و وصیت نامه شهید لک‌زائی گردآوری شده است. روش به کار رفته در این پژوهش رویکرد کیفی با روش تحلیل تم است که هستی‌شناسی آن تحت زیست طبیعی و معرفت‌شناسی تعاملی و غیراثبات‌گرایی است. جهت تعیین اعتبار آن از روش سنجش روایی استفاده شد. بر اساس نتایج، آثار شهید لک‌زائی دارای ۱۹۰ مفهوم (کد اولیه)، ۵۱ کد فرعی و ۲۰ کد اصلی است. کدهای اصلی شامل پیش، نگرش و ارزش، تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی، شایسته‌سالاری تعالی گرا، ارتقاء دانش و یادگیری تعالی بخش، عدالت محوری تعالی گرا، مدیریت عملکرد تعالی گرا، سامانه‌های پویا و مشترک المنافع، پاسخگویی تعالی گرا، آینده‌اندیشی تعالی گرا، نظارت و ضرورت خودسازی، جو سازمانی تعالی گرا، ایمان به خدا، سبک زندگی تعالی گرا، زمینه‌سازی ظهور، تحول خواهی تعالی گرا، مدیریت تعالی گرا، مشارکت تعالی گرا، الگوبرداری ارزشمند، هوش اجتماعی و تعهد تعالی گرا از منظر این فرمانده شهید است. توجه به این مفاهیم و عوامل، ضمن تزکیه نفس و خودسازی معنوی و تقویت معنویت در مسئولین به کارایی و اثربخشی فعالیت‌ها در چارچوب موازین اسلامی نیز کمک خواهد کرد و می‌تواند نقش حساسی در ترمیم حکمرانی فعلی کشور داشته باشد و فعالیت‌ها و دستاوردهای مستمر آینده را در سطوح عالی ارتقاء دهد.

کلیدواژه‌ها: شهدا، ایثارگران، فرماندهان، حکمرانی تعالی گرا، مطالعات فرهنگی

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی،

تهران، ایران.

۲. استاد، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) pourezzat@ut.ac.ir

۳. دانشیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

مقدمه

مبحث حکمرانی تعالی گرا در خصوص به کارگیری و استفاده از تعالیم الهی و معصومین در مدیریت عمومی راهکارهایی ارائه می‌دهد. این نوع حکمرانی باتوجه به کمبودهای حوزه حکم-رانی خوب که از طرف جوامع غربی ارائه شده بود و با واقعیت‌های کشوری اسلامی مانند جمهوری اسلامی ایران تطابق نداشت به وجود آمده است. هریک از نظام‌های عمومی دارای سازمان‌هایی‌اند که برای رسیدن به اهداف خود نیازمند آنها هستند. در این سازمان‌ها زیرساخت‌ها و ساختارهایی تحت عنوان سخت‌افزار سازمان و فرهنگ، ارزش، رفتار، و دیدگاه‌هایی وجود دارند که تحت عنوان نرم‌افزار سازمان به ایفای نقش‌های خود می‌پردازند. جهت تطبیق کارکرد سازمان‌ها در نظام اسلامی با حکمرانی تعالی گرا لازم است که این نرم‌افزار و سخت‌افزار موجود در سازمان‌ها با تعالیم اسلامی هم‌سو و منطبق شوند.

برای تبیین نحوه حکمرانی تعالی گرا یکی از منابع مهم در دسترس راه و اصول است که فرماندهان انقلاب اسلامی در رفتار و سخنان خود به تبیین آن پرداخته‌اند. استفاده از تعالیم نهفته در سخنان و اسلوب این معماران حکومت اسلامی که در هر دو بخش سخت‌افزاری و نرم‌افزاری دارای ایده و روش خاص خود بوده‌اند به ما کمک می‌کند تا علاوه بر تدوین شیوه‌های حکومت تعالی گرا از منطبق‌های فسادآفرین و غیر شفاف دوری گزینیم.

یکی از فرماندهان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی شهید والامقام سرتیپ پاسدار حاج حبیب لک‌زائی است. ایشان بین سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱ جانشین فرمانده سپاه سلمان سیستان و بلوچستان بودند و در لشکر ۴۱ ثارالله نیز در جنگ تحمیلی حضور داشتند. از ایشان سخنان و نوشته‌های به یادگار مانده که می‌تواند الهام‌بخش مدیران و پژوهش‌گران در حوزه مدیریت دولتی و حکمرانی باشد.

در این مقاله بر آن شده‌ایم که از منظر فرمانده شهید حاج حبیب لک‌زائی به بررسی و معرفی الگوهای مورد نیاز برای حکمرانی تعالی گرا در جامعه اسلامی بپردازیم. در این مقاله به پاسخ به این پرسش خواهیم رسید که چگونه از اندیشه‌های ایشان در سازمان‌هایی که خواهان استفاده از الگوهای حکمرانی تعالی گرا هستند استفاده کنیم. چگونه مدیریتی داشته باشیم که در راستای تعالیم خداوند تبارک و تعالی و معصومین علیهم‌السلام و همچنین نیل به اهداف ولایت فقیه باشد.

مبانی نظری پژوهش

حکمرانی تعالی گرا به فرایند تصمیم‌گیری از سوی خداوند یا پیامبر اکرم (ص) و امام علی (ع) و نایبان برحق آنان و اجرای آن به نحو احسن برای دستیابی مردم به قله‌های رفاه، سعادت و آسایش دنیوی و اخروی اشاره دارد. به شیوه‌ای از حکمرانی که مبتنی بر یک نظام ارزشی الهی و در اینجا اسلام است برای نیل به سعادت دنیوی و اخروی مردم در یک منطقه جغرافیایی و یا حوزه‌های گسترده‌تر از آن مطرح می‌شود. طبق نظریه حکمرانی تعالی گرا، حکومت از آن خداست و تنها اوست که می‌تواند بر انسان حکم براند به این دلیل حکمرانان تا زمانی دارای مشروعیت^۱ هستند که از تزکیه نفس و مقبولیت برخوردار بوده و فقط مجری احکام الهی باشند و مهمترین شاخصه آن، داشتن مولفه تعالی در تک تک حوزه‌های حکمرانی است. (پورعزت و طاهری عطار، ۱۴۰۰). مفهوم حکمرانی وسیع‌تر از حکومت است. حکومت به طور مشخص با نقش مقامات سیاسی در حفظ نظم اجتماعی در سرزمین معین و اعمال قدرت اجرایی در محدوده آن سروکار دارد؛ در حالی که در تعریف حکمرانی سه اصطلاح مورد توجه صاحب‌نظران قرار می‌گیرد: پاسخگویی، مشروعیت و شفافیت. حکمرانی اشاره به پاسخگو بودن در حوزه سیاست-گذاری و اجرا دارد (اشنایدر، ۱۹۹۹: ۸).

در گذشته تفاوت روشنی میان معنای حکومت و حکمرانی نبوده و این دو مفهوم به هم نزدیک بوده است. در واقع حکومت به شیوه اداره جامعه سیاسی و حکمرانی به شیوه اداره امور و مدیریت مسائل اجتماعی مربوط می‌شده است (کجار، ۲۰۱۷). حکومت، نهادهای سیاسی-اداری و دستگاه‌های قانون‌گذاری، اجرایی، قضایی و نظامی^۲ را که عهده‌دار برقراری نظم و امنیت، اداره جامعه و برآوردن نیازهای گوناگون شهروندان هستند را در بر می‌گیرد. در حالی که حکمرانی به فرایندهای تصمیم‌گیری، چگونگی کاربرد قدرت و روابط دولت و شهروندان اشاره دارد (سردارنیا، ۱۳۸۸). حکمرانی اغلب با نگاهی جدید به محدود نمودن قدرت سنتی سلسله‌مراتبی (بالا-پایین) و تغییر مسیر آن به سوی تصمیم‌های جمعی می‌پردازد. در واقع پدیده حکمرانی بیش از هر چیز متوجه تمرکززدایی از قدرت است. تمایلات به سمتی است که

^۱ Legitimacy

^۲ Military

از حاکمیت به عنوان راهی برای تسهیل منافع و کاهش خطرات استفاده بشود (اولنیکان، کینث، لیچ، استال و وانجیکو، ۲۰۲۰).

حکمرانی با نگاهی جدید، اغلب به محدود نمودن قدرت سنتی سلسله مراتبی (بالا-پایین) و تغییر مسیر آن به سوی تصمیم‌های جمعی می‌پردازد. در واقع پدیده حکمرانی بیش از هر چیز متوجه تمرکززدایی از قدرت است. تمایلات به سمتی است که از حاکمیت به عنوان راهی برای تسهیل منافع و کاهش خطرات استفاده بشود (اولنیکان، کینث، لیچ، استال و وانجیکو، ۲۰۲۰). از آنجا که بررسی‌های اجرای حکمرانی‌های فوق تک‌بعدی در نظر گرفته شده و عمدتاً مسائل و ضروریات دنیوی را شامل می‌شود ضرورت دارد شیوه‌ای از حکمرانی که مبتنی بر یک نظام ارزشی الهی و برای نیل به سعادت دنیوی و اخروی مردم در یک منطقه جغرافیایی و یا حوزه‌های گسترده‌تر از آن مطرح شود. که این مهم در گرو حکمرانی متعالی ظهور و بروز می‌نماید تا با توسعه دموکراسی، امکان بازیابی مستمر آراء عامه را فراهم کند و با تکیه بر بافت گسترده اطلاعات، قطرات باران را در رویکردی برابرانگار، به نیازمندترین بخش‌های جامعه در شهرها، بخش‌ها، استان‌ها و روستاهای این کویر هدایت کند؛ بدون اینکه قطعه‌ای از کویر فراموش شود یا قطعه‌ای از آن بیش از حد اشباع شود و سیل به راه اندازد، یا قطره‌ای از آن تلف شود؛ بنابراین، داستان حکمرانی تعالی‌گرا، داستانی دقیقی است و فقط کسانی آن را باور می‌کنند که به تعالی ایمان دارند (پورعزت، ۱۳۹۱). حکمرانی متعالی در پی آن است که با توسعه دموکراسی، امکان بازیابی مستمر آراء عامه را فراهم کند و با تکیه بر بافت گسترده اطلاعات، قطرات باران را در رویکردی برابرانگار، به نیازمندترین بخش‌های جامعه در شهرها، بخش‌ها، استان‌ها و روستاهای این کویر هدایت کند؛ بدون اینکه قطعه‌ای از کویر فراموش شود یا قطعه‌ای از آن بیش از حد اشباع شود و سیل به راه اندازد، یا قطره‌ای از آن تلف شود؛ بنابراین، داستان حکمرانی تعالی‌گرا، داستانی دقیق است و فقط کسانی آن را باور می‌کنند که به تعالی ایمان دارند (پورعزت، ۱۳۹۱). حکمرانی تعالی‌گرا، با رویکردی تکامل‌جویانه به حکومت و متکی بر توانمندسازی^۱ مردم و انتقال قدرت^۲ به آنان توسعه می‌یابد، به طوری که عامه مردم بتوانند، بدون توسل به خشونت، از حکومت‌های منحرف خلع ید کنند. با این تلقی که به جای تلاش برای پی‌ریزی نظام

^۱ Empowerment

^۲ Authority

های حکومتی بی‌عیب و نقص، مطلوب، آن است که به پی‌ریزی یک حکومت انتقادپذیر همت گماشته شود؛ حکومتی که به‌گفته پوپر قابل‌خلع باشد و اگر فاسد شد، مردم بتوانند بدون خونریزی و بحران برای خلع‌ید آن اقدام کنند (پورعزت، ۱۳۹۰). بنابراین برای رسیدن به شرایط مطلوب حکمرانی و متناسب با سطح بلوغ و دانش جامعه اسلامی، نباید از طرح‌ها و کهن‌الگوهای خوب یا نمونه استفاده شود و نیاز به حکمرانی‌ای با مشارکت بیشتر و آگاهانه‌تر مردم است؛ لذا برای نیل به این مهم، حکمرانی تعالی‌گرا معرفی می‌شود (پورعزت، ۱۳۹۰).

در ارتباط با حکمرانی و یا حکمرانی خوب و تعالی‌گرا در خارج از کشور تحقیقاتی انجام شده است که به اختصار به یافته‌های برخی از آن‌ها اشاره می‌شود. به عنوان مثال، تارینو، آنگرنی، یونس و رزکی^۱ (۲۰۲۱) معتقد هستند که حکمرانی خوب مشکلی است که همیشه در مدیریت هر کشوری به وجود می‌آید و آن هم به دلیل نگرش مطالبات بی‌وقفه مردم از مدیران است، چه در دولت، چه از نمایندگان مجلس، چه در قوه قضائیه، در هر بخش از کشور دیده می‌شود و این موضوع صرفاً در یک کشور مصداق ندارد بلکه در جهان مطرح است. ویبو^۲ (۲۰۲۰) اشاره کردند که مفهوم حکمرانی عمومی خوب (GPG) توسط بانک جهانی با یک شاخص حکمرانی به رسمیت شناخته شده است. شش شاخص حکمرانی توسط بانک جهانی با آموزه‌های اسلامی بسیار مرتبط است. همچنین به طور تجربی رابطه‌ای نزدیک بین شاخص حکمرانی با درآمد سرانه یک کشور وجود دارد. الماسری و باکری^۳ (۲۰۱۹) پیشنهاد می‌کنند که برای سازمان‌های دولتی سرمایه‌گذاری در آموزش رهبری تحول‌آفرین انجام شود و همه رفتارها برای ارتقاء سطح حکمرانی خوب تشویق شود. یافته‌ها تأیید می‌کند که دولت با اعمال رهبری تحول‌آفرین، خود منجر به ارتقاء حکمرانی خوب می‌شود.

در تحقیقات داخل کشور نیز، پیغان، یعقوبی و کیخا (۱۴۰۱) در پژوهش شناسایی و اولویت‌بندی عوامل موثر بر حکمرانی خوب با توسعه پایدار شاخص‌های اظهارنظر و پاسخگویی، کیفیت قوانین، کنترل فساد، حاکمیت قوانین، شفافیت، چشم‌انداز و برنامه‌ریزی، اثربخشی و کارایی، اخلاق‌محوری، مسئولیت‌پذیری، اعتمادمحوری، عدالت، فقرزدایی، رشد اقتصادی،

^۱ Taryono, Anggraeni, Yunus, & Rezki

^۲ Wibowo

^۳ Elmasry, M O; Bakri, N

مشارکت، توسعه نهادی، شایسته‌سالاری، ثبات سیاسی و خشم از جمله مهمترین مولفه‌های حکمرانی خوب به ترتیب اولویت دانست. لک‌زائی و شهبازیان (۱۴۰۰) در پژوهش پیوستگی حکمرانی مقاومت و انتظار عنوان کرده‌اند که بازشناسی مؤلفه‌های قرآنی آن در سیره شهید سلیمانی با توجه به ارکان حرکت حکمرانی مقاومت، از لوازم انتظار متعالی و مبتنی بر قواعد حرکت در حکمت متعالیه است و شامل پنج مؤلفه اساسی توحیدمحوری، اعتقاد به ولایت فقیه جامع‌الشرائط، استقامت و صبر، عقلانیت دینی و تدبیر و نگاه فراگیر و مؤمنانه به انسان است. قائمی، خزائی و یقینی (۱۴۰۰) در پژوهش مستندسازی الگوی حکمرانی تعالی‌گرا بر پایه گام اول انقلاب اسلامی ایران با تاکید بر حوزه راهبردی فرهنگ به وجود حکمرانی تعالی‌گرا در اندیشه رهبران ما و شکل‌گیری اندیشه انقلاب اسلامی اشاره کردند و براساس آن مولفه‌های اسلامیت، خدامحوری و خداگرایی، انقلابی‌گری و علم و دانش از نظر رهبران و مولفه‌های اسلام‌محوری و خدامحوری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران احصاء شده است. دلجو قلعه‌جوقی (۱۴۰۰) در پژوهش اصول و مولفه‌های حکمرانی مطلوب بر اساس بیانیه گام دوم با تاکید بر فساد و شفافیت به بررسی مولفه‌های حکمرانی از دیدگاه نهج البلاغه و بانک جهانی نیز پرداخته شده است. اقایپروز (۱۴۰۰) در پژوهش عناصر اساسی حکمرانی اداری از منظر آموزه‌های اسلامی این عناصر اساسی حکمرانی اداری را مدیران، مردم، معنویت، خردورزی و خانواده دانست. نژادلر، احمدی، قاسمی (۱۴۰۰) در پژوهش الگوی حکمرانی توحیدی که با رویکرد نظریه داده‌بنیاد انجام داد مولفه‌های حکمرانی توحیدی را حق‌گرایی، قانون‌گرایی، تقوا، ایمان به معاد، توکل، شرح صدر، صداقت، امانت‌داری، بکارگیری حداکثر توان، صلابت، فسادستیزی، حسن و تدبیر، فهم و ادراک صحیح، مشورت و همفکری دانست. بهمنی و دیگران (۱۳۹۹) در پژوهش تبیین مولفه‌های رهبری سازمان‌های نظامی ایران با استفاده از نظریه داده‌بنیاد رهبران اثربخش در بعد فردی دارای شخصیت معنوی، توسعه‌محور و هوشمند بوده‌اند و دارای راهبردهایی رفتاری همچون اصول‌گرایی، توانمندساز و متقاعدسازی پیروان و اعتمادسازی و اعمال نفوذ کارکردمحور با نیروها بوده‌اند و این ابعاد نگرشی موجب تعهد، رضایت سازمانی، انجام موفق مأموریت و پیروزی گشته است. نامدار جویمی (۱۳۹۹) در پژوهش الگوی توسعه‌ای التزام سرمایه‌ی انسانی برگرفته از قرآن و عترت نه مفهوم به عنوان پیشران‌های توسعه التزام

سرمایه انسانی (در سازمان‌های دولتی) به دست آمده است شامل رفاه سرمایه انسانی (مادی و معنوی)، توانمندسازی و تقویت سرمایه‌انسانی (ارتباطی، انگیزشی و شناختی)، رشد و ارتقا سرمایه انسانی (فردی و گروهی)، روابط بین‌فردی (فرد با خودش، فرد با دیگران)، تعادل در کار، زندگی و تعادل دنیا و آخرت (فردی و جمعی)، رهبری و مدیریت (درونی و بیرونی)، سلامت و ایمنی کار و زندگی در دنیا و آخرت (فردی و گروهی)، عملکرد سازمانی (خرد و کلان)، شاخصه‌های فردی (درونی و بیرونی) است. مقوله‌های رفاه، توانمندسازی، رشد، روابط بین فردی، تعادل، رهبری، سلامت و ایمنی، عملکرد، شاخصه فردی به عنوان عوامل موثر بر توسعه التزام سرمایه انسانی در سازمان‌های دولتی منتج شد. عوامل زمینه‌ای ساختاری، شغلی و محیطی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، فراسازمانی، مدرنیته شدن می‌باشند و سه استراتژی پیشروی، نگاه‌داشت، پسروی به عنوان راهبردهای رویارویی توسعه التزام سرمایه انسانی در سازمان‌های دولتی شناسایی شده‌اند که در نهایت نتایجی در سطح خرد فردی، گروهی، سازمانی و کلان مدنی و اجتماعی دارند. پاشایی هولاسو و دهقانی پوده (۱۳۹۹) در پژوهش تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی، مکتب شهید قاسم سلیمانی در ابعاد نظامی، تأثیرگذاری عملکردی، فرماندهی و مدیریتی، فردی و رفتاری و معنوی و ارزشی معرفی کرد و پیامد این مکتب سعادت و شهادت معرفی کرد. عابدی درچه (۱۳۹۹) در پژوهش تبیین مقایسه‌ای دو رویکرد حکمرانی متعالی اسلامی و حکمرانی خوب پس از بررسی نظریه‌های اندیشمندان غربی و مسلمان به مقایسه تطبیقی درباره دو نوع حکمرانی خوب در غرب و حکمرانی متعالی در اسلام پرداخته‌است. در دنیای کنونی و در گذر از حکمرانی بد به حکمرانی مطلوب که وضعیت ایده‌آل و آرمانی تمامی جوامع جهانی است، و اینکه حکمرانی باید از آن چه شخص یا گروهی باشد و ویژگی‌های فردی و ایدئولوژیکی حاکمان چه باید باشد، بحث اساسی محافل حکمرانی است.

ویژگی‌ها و مولفه‌های عمده حکمرانی‌ها در مطلوبیت آنها و کسب رضایت مردمی از مهم‌ترین مباحث در حکومت‌داری و رسیدن به کمال و سعادت افراد و جوامع است. هر چند بیشتر نظریه‌های غربی هم از عدالت و ویژگی‌های حکمرانی خوب که مورد نظر اسلام نیز هست صحبت کردند، اما رویکرد اصلی آنها به سمت کمال مادی و دنیوی انسان‌ها بوده که به دلیل

گرایش انسان‌محوری آن‌هاست. از سوی دیگر، اسلام با رویکرد خدامحور، سعادت اخروی را هدف خلقت انسان‌ها و جوامع معرفی می‌کند. بر همین مبنا، از آنجایی که هدف خلقت دنیا، انسان‌ها، جوامع و تشکیل حکومت‌ها نیل به سعادت ابدی است، لذا آشکار شدن ویژگی‌های بهترین نوع حکمرانی برای معرفی آن‌ها و تبعیت مردم از چنین حکومت‌هایی ضروری است. شاخص‌های حکمرانی زیر طرح اولیه گسترده‌ای است که می‌خواهیم به عنوان متغیر بررسی کنیم. شاخص‌های اعتقادی، عقلانی؛ بینشی، شاخص‌های اخلاقی، عاطفی، گرایشی؛ شاخص‌های رفتاری شامل اقتصاد، مدیریت، فقه

شکل ۱- مدل برگرفته از پژوهش‌ها، منبع: پژوهش حاضر

روش تحقیق:

روش به‌کاررفته در این پژوهش از نوع کیفی و نوع آن کاربردی است. هدف از نمونه‌گیری در پژوهش کیفی درک عمیق از پدیده مورد بررسی و دستیابی به بیشترین اطلاعات است. ابزار این تحقیق مطالعه کتابخانه‌ای و اسنادی است. در گام اول این تحقیق آثار، بیانات، وصیت‌نامه، سخنرانی‌ها، و نوشته‌های مربوط به سردار شهید لک زایی از طریق شیوه فیش‌نویسی جمع‌آوری شد. در گام دوم به منظور تعیین مؤلفه‌های (کدهای) حکمرانی تعالی‌گرا در پرتو اندیشه‌ها و ملاحظات فرماندهان و کارگزاران شهید، برای تحلیل داده‌ها از تحلیل تم استفاده شد. تحلیل تم، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و

تفصیلی تبدیل می‌کند. مضمون یا تم، مبین اطلاعات مهمی درباره داده‌ها و سؤال‌های تحقیق است و تا حدی معنا و مفهوم الگوی موجود در مجموعه‌ای از داده‌ها را نشان می‌دهد. مراحل تحلیل تم عبارت‌اند از:

۱- آشنایی با داده‌ها: برای این که محقق و گستره محتوایی داده‌ها آشنا شود، لازم است که تا اندازه‌ای خود را در آن‌ها غوطه‌ور سازد.

۲- ایجاد کدهای اولیه:

۳- جستجوی مفاهیم: شامل دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب مفاهیم و خلاصه داده‌های کد گذاری شده می‌شود.

۴- شکل‌گیری کدهای فرعی: شامل دو مرحله بازبینی و تصفیه تم‌ها است.

۵- تعریف و نام‌گذاری تم‌های اصلی

۶- تهیه گزارش (ابویی اردکان و همکاران، ۱۳۹۳).

در این روش مقوله‌های فرعی تحت سلسله روابطی به مقوله اصلی و محوری ارتباط پیدا می‌کند و روابط میان آن‌ها با مقوله مورد نظر تحت مدل و الگو تعیین می‌شود. ایجاد چنین ارتباطی بر مبنای طرح پرسش و انجام مقایسه صورت می‌پذیرد. از طرفی، ابزار گردآوری داده‌های کیفی در این پژوهش، مشاهده، اسناد و داده‌های حاصل از ابزار دیداری و شنیداری است. رهیافت نظام‌مند در نظریه پردازی داده بنیاد بر استفاده از گام‌های تحلیل داده‌ها مشتمل بر کدگذاری اولیه، فرعی و اصلی و تدوین یک الگوی منطقی یا یک توصیف بصری از نظریه تولید شده تأکید دارد.

جهت بررسی روایی بدست‌آمده از نتایج پژوهش کیفی نیز از متخصصانی استفاده گردید که با مطالعه طیف لیکرت مربوط به کدهای احصاشده و اعلام نظر به صورت «مرتبط است»، «نسبتاً مرتبط است»، و «مرتبط نیست» نسبت به این امر مبادرت کرده‌اند. با استفاده از فرمول مربوطه شاخص محتوایی ۸۸ درصد برای مولفه‌ها و ابعاد اخذ شده از پژوهش به دست آمد که نشانگر روایی مناسب در این پژوهش بوده است.

یافته‌های تحلیلی:

اندیشه‌های سردار شهید لک‌زائی در باب ارتقاء حکمرانی تعالی‌گرا و مدیریت در قالب جدول زیر ارائه شده است. بر اساس نتایج جدول شماره ۱ آثار شهید دارای ۱۹۰ مفهوم (کد اولیه)، ۵۱ کد فرعی و ۲۰ کد اصلی است.

جدول شماره ۱: کدگذاری وصیت‌نامه و وصیت‌های سردار شهید حاج حبیب لک‌زائی

کدهای اصلی	کدهای فرعی	کدهای اولیه
بینش، نگرش و ارزش	شناخت دوست و دشمن	نیرنگ‌شناسی و دشمن‌شناسی
	بصیرت‌افزایی	شناخت اهداف اصلی، بصیرت انقلابی، تقویت هویت اسلامی، جلوگیری از تحریف خط امام، شناخت زمانه، ایجاد بصیرت در نسل امروز
	صف‌آرایی در مقابل نفوذ دشمن	حفظ روحیه مقابله با دشمن و اجنبی و دانستن قدر جمهوری اسلامی، جلوگیری از تهاجم فرهنگی
	ارزش‌محوری ملی	ارزش جمهوری اسلامی، منافع ملی، پایبندی به ارزش‌های انقلاب اسلامی
	مبارزه با فساد و فتنه‌ها و جنگ هیبریدی	توجه به فتنه‌ها، خنثی‌سازی جنگ روانی، آماده‌سازی روحی و روانی نیروهای مردمی
	شناخت راه و حرکت با قدرت	جلوگیری از انحراف در هدف‌ها، بینش اسلامی، تقویت هویت ملی
	توجه به فکرها و اراده‌ها در جنگ نرم و تهاجم فرهنگی	تشخیص تاکتیک‌ها، توجه به ابزارهای موثر در جنگ فکرها و اراده‌ها
تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی	مدیریت تصمیم‌گیری	منطق قوی در تصمیمات، تصمیمات استراتژیک، تصمیمات راهبردی صحیح و انقلابی در عرصه‌های مختلف، مقررات و سیاست‌گذاری در چارچوب وظایف
شایسته‌سالاری تعالی‌گرا	گزینش مطلوب و خردمندانه مدیران	گزینش انسان‌های کارآمد، انتصابات بر اساس ضوابط و شایسته‌سالاری، گزینش صحیح طبق معیارهای صحیح، تجمیع پست‌های سازمانی با افراد متخصص، ترویج شایسته‌سالاری

شناسایی کارمندان، شناخت انسان کارآمد، کشف توانایی‌های پنهان مدیران و کارمندان	استعدادیابی	
آموزش و بهسازی مدیران، گردش دایره‌ای (چرخش شغلی)، توانمندسازی منابع انسانی، تربیت از طریق تقویت عادت‌های مطلوب، لزوم فاصله با مکتوم ماندن موفقیت‌های نظام جمهوری اسلامی	آموزش محوری	ارتقاء دانش و یادگیری تعالی - بخش
تربیت نخبگان، ضرورت تربیت نیروهای توانمند، پیشرفتگی و پختگی، تربیت افراد با فضیلت و با فرهنگ و با معنویت	نخبه‌پروری	
تعقل فلسفی، ایدئولوژی اسلامی	صاحب‌نظر در کرسی‌های نظریه‌پردازی	
توجه به معیشت مردم، جبران عقب‌ماندگی، جلوگیری از اتلاف هزینه، مبارزه با مظاهر فساد، عدالت مدنی، رعایت قانون بالاتر از رعایت مصلحت	عدالت در راستای فقرزدایی	عدالت محوری تعالی‌گرا
تربیت متخصص، مدیریت سرمایه انسانی	تخصص محوری	
برنامه‌ریزی استراتژیک، طرح‌ریزی و هدایت نیروها، اجرا بر مدار برنامه، دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی	ضرورت استراتژی محوری	
اصول برندسازی، نرخ بازگشت سرمایه، مزیت رقابتی پایدار، بهبود مستمر	مزیت رقابتی	
استفاده از فرصت‌ها، جلوگیری از اتلاف زمان، شناخت واقعی قابلیت‌ها، تمرکز بر منابع در دسترس، استفاده از ظرفیت‌های انسانی	فرصت‌گرایی و تهدیدزدایی	مدیریت عملکرد تعالی‌گرا
وحدت روی اصول، تمرکززدایی همراه با کنترل امور، همپایانی، اصل وحدت فرماندهی، تفکر سیستمی، وحدت مردمی	وحدت مدیریت	
اتحاد و همدلی بین مسئولان و مردم، منافع بقای نظام	سامانه‌های پویا	سامانه‌های پویا و مشترک‌المنافع
پاسخگویی در ارتباط با وظایف محوله، پاسخگویی در محضر خدا	پاسخگو بودن	پاسخگویی تعالی - گرا

آینده‌اندیشی تعالی‌گرا	مدیریت آینده محوری تعالی - گرا و ساخت چشم‌انداز	آینده‌سازی، آینده‌سازی در حکمرانی تعالی‌گرا، نقشه راه در نهج‌البلاغه و سبک و سیره شهدا
	پیش‌بینی و برنامه‌ریزی	کادرسازی، ترسیم مسیر، تیم سازی
نظارت و ضرورت خودسازی	توسعه مستمر فردی	تحول روحی، ثبات قدم در اعتقادات، دوری از جاه- طلبی و مقام‌طلبی، گسترش توسعه فردی، گسترش شخصیت، تعقل‌گرایی فردی، رازداری
	تکلیف‌محوری	تکلیف‌پذیری، احساس تکلیف، ادای تکلیف، انضباط فردی
	صبر	صبر و استقامت
	تداوم مسیر قله‌های سعادت	خودشناسی و احساس مسئولیت بیشتر، دوری از عزت ظاهری، ارزیابی هوشمندانه
جوسازمانی تعالی - گرا	امر به معروف و نهی از منکر	امر به معروف، تقدم امر به معروف بر نهی از منکر
	متقاعد سازی	نهادینه کردن باورهای اسلامی
ایمان به خدا	اعتقاد به خدا	ارتباط با خدا، اتکاء به قدرت خدا، ارتباط با خدا، تقویت ایمان، اخلاص در ایمان به خدا، تقویت و تعمیق ایمان در روحیه عالی، باور عمیق به معارف اسلامی، ثبات قدم در اعتقادات، حکمران متعبد، اعتقاد به وحدانیت خداوند
	توسل به اهل بیت و حجت خدا و امدادهای الهی	توسل به اهل بیت، توجه به امدادهای الهی، باور به شهادت و معامله با خدا، آشنایی با مکتب و سیره شهدا، پیوند با اهل بیت
	رزق حلال	انضباط مالی و اقتصادی، اثر نان حلال در حال و آینده
سبک زندگی تعالی‌گرا	سبک زندگی اسلامی	ساده زیستی، تبیین سبک زندگی مادران شهدا به جامعه، تهذیب اخلاق در فرماندهان، فداکاری مخلصانه
	مسئولیت‌پذیری در خانواده و نظام اداری	مسئولیت‌پذیری، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، روحیه اطاعت از قانون و مقررات
زمینه‌سازان ظهور	عدل و داد	برپایی قسط و عدل در تمامی شئون زندگی اعم از عدالت در کرامت انسانی، عدالت در منزلت اجتماعی، عدالت در معنویت، عدالت در سلامت، عدالت در ثروت و عدالت در قدرت

اراده جدی تحول با محور عدالت، تغییر استراتژی، مدیریت تغییر، تحول در نظام اداری، مدیریت تنوع	خلاقیت محوری	تحول‌خواهی تعالی‌گرا
شجاعت توأم با مقاومت، سازش‌ناپذیری با دشمنان انقلاب، جرأت‌مندی، استکبارستیزی، قاطعیت، مبارزه با فساد و تبعیض، دفاع از حیثیت اسلام و مرزهای نظام جمهوری اسلامی	شجاعت محوری	
مدیریت موثر، تلاش برای سازندگی کشور، جهت‌گیری انقلابی، مدیریت تصویرپردازی، سازماندهی نیروهای مردمی	مدیریت انقلابی	مدیریت تعالی‌گرا
معنویت‌زایی در مدیریت، حکمرانی علوی، مدیریت مردمی، خدمتگذاری بی‌منت	مدیریت اسلامی	
حکمرانی توحیدمحور، احقاق حقوق محرومان و مستضعفان، پرچم‌دار حکمرانی مهدوی	مدیریت مهدوی برای ظهور	
کاهش تدریجی مشکلات، تأمین امنیت ملی، امنیت پایدار	مدیریت برداشت	
ضرورت مشورت، مشورت‌گیری، چشم‌انداز مشترک، احترام به افکار دیگران	مشورت با بزرگان و علماء ربانی	مشارکت تعالی‌گرا
مدیریت مشارکتی فعالانه و متعهدانه، چشم‌انداز مشترک در حکمرانی، هم‌افزایی	هم‌افزایی و همکاری	
معرفی الگوها و چهره‌های شاخص انقلاب، شناخت اسوه‌های دفاع مقدس، الگوبرداری صحیح، الگوبرداری از اهل اولیاءالله، اصول حاکم بر مدیران و فرماندهان اسلامی	الگوبرداری	الگوبرداری ارزشمند
الگوی مدیران منابع انسانی، بازسازی الگوها، الگویی برای همه نسل‌ها	بومی‌سازی	
تکریم شهدا، حسن‌جویی از زندگی‌نامه شهدا، ارتقاء مدیریت انقلابی با الهام‌گیری از شهدا، تجلیل از اسوه‌های دفاع مقدس	الگوگیری از شهدا	
دل‌ن سپردن به چاپلوسان و نرنجیدن از خیرخواهان، ارتقاء هوش معنوی	هوش معنوی	هوش اجتماعی
اشاعه بنیان‌های فرهنگی، توجه به شاخه‌های تهاجم فرهنگی، راه‌های گسترش فرهنگ شهادت، مدیریت	مدیریت هوش فرهنگی	

رفتار سازمانی، مدیریت هوش فرهنگی، رصد فرهنگی و اعتلای روحیه همدلی و برادری		
نظام‌سازی اسلامی و ثابت‌قدم در راه ولایت فقیه	حمایت از انقلاب و اهداف آن	تعهد تعالی گرا
پایبندی به تعهدات، رعایت ارزش‌های اساسی، ساختن فضای مثبت کاری، وفادار به نظام	تعهدپذیری	
روحیه ولایت‌مدار، فعالیت‌های سیاسی در مسیر رهبری و حفظ و حراست از میراث امام، اسلام‌خواهی و ولایت‌مداری، حفظ و حمایت از ولایت فقیه، ثابت‌قدم در راه ولایت و فرمان رهبر	تبعیت از ولایت فقیه	

قدرت نامحدود در یادگیری تعالی‌بخش و عمیق در مجموعه‌های اندیشه‌ورز از نکات مهم این حکمرانی است. هوش اجتماعی توانایی درک انگیزه‌ها و رفتارهای خود و دیگران در راستای بهینه‌سازی اقدامات با توجه به اطلاعات بدست آمده است. از جمله شاخص‌های تعهد مدیران می‌توان رعایت ارزش‌های اساسی، ساختن فضای مثبت کاری و حمایت از مدیران عالی را دانست. ارتقاء پلکانی دانش، بینش، نگرش و ارزش و در پی آن تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی از جمله اصول مدیریتی مورد اشاره حکمرانی تعالی‌گرا است. استبداد لحظه‌ها در فرماندهان پرجاذبه، جاذبه‌ای است که با دافعه همراه است. در این مورد باید نسبت به حضور تهدیدآمیز جنگ‌های منافع شخصی و جنگ‌های چریکی یا گوریلی یا پارتیزانی در هر مقطعی آگاه بود که به فرهنگ ملی خدشه وارد نشود. در سبک زندگی تعالی‌گرا تهذیب اخلاق در فرماندهان سپاه مهم بوده و هست و عظمت سبک زندگی به حسن ظن به خدا و اشتیاق شما برای از دست ندادن آن و موفقیت‌های حتی موقت است. در عدالت‌محوری تعالی‌گرا که رعایت قانون بالاتر از رعایت مصلحت است به دنبال تربیت افرادی هستیم که صلح را بالاترین ارزش بدانند و باور کنند که زندگی را بر مبنای اعتماد و محبت و کیفیت زندگی باید دنبال کرد و علم را باید با گرایش اسلامی و ملی به خدمت عدالت درآورد چراکه اسلام پیش‌فرض ندارد و حکم دارد. آینده‌سازی بر اساس پاکی و اصالت و صلاحیت و حسن سابقه کار خداست و ما در حکمرانی تعالی‌گرا به دنبال آینده‌اندیشی تعالی‌گرا با نقشه انسان در نهج‌البلاغه و سبک و سیره شهیدا خواهیم بود و مصونیت آن وابسته به تصمیم‌هایی است که در زمان حال اخذ می‌شود. در الگوبرداری

تعالی‌گرا باید دنبال اشاعه الگوهای عملی باشیم که نتیجه آن اخذ قدرت و انرژی مضاعف از ابرانسان‌های مجهز به الگوریتم‌ها است. از جمله نکات مهم در بحث نظارت و ضرورت خودسازی می‌توان به نعمت حرف زدن در سوره رحمن و نعمت نوشتن در سوره علق اشاره کرد که تمام اقشار ایران باید در شرایط بلا تکلیف اوضاع اقتصادی به‌عنوان وسایل ارتباط رسمی در هر ارتباطی مدنظر قرار دهند و به امید فردای بهتر بهره‌گیری کنند. در مشارکت تعالی‌گرا دنبال منعقد کردن یک نتیجه تحقق‌یافته و مطلوب در بروکراسی کشور و معیارهای معمول جامعه طبق ضوابط هستیم و به قدرت معنوی و الهی بیش از هر قید و رکنی نیاز داریم. در مدیریت عملکرد تعالی‌گرا باید به انسان‌ها به‌گونه‌ای نگاه کرد که از آنها هیچ کرداری بی‌دلیل صادر نمی‌شود و با تمرین کردن و برنامه‌ریزی و توسعه مهارت‌های همه‌جانبه می‌توانیم به عملکرد بهتر دست پیدا کنیم. در جو سازمانی تعالی‌گرا سنگ بنای هر سازمانی اعضای آن هستند. در تحول‌خواهی تعالی‌گرا همه انسان‌ها باید در کیفیت مبتنی بر اجماع و برآورده کردن مفاهیم جریان‌سازی توسعه در یک نگاه کلی صرفه‌جویی در وقت و هزینه و ایجاد سهولت در سرعت و قطعاً برطرف کردن کمبودها اقدام کنند. در مدیریت تعالی‌گرا باید مجموع مدیریت برداشت، مدیریت معنوی، مدیریت تصمیم‌گیری، مدیریت انقلابی، مدیریت جهادی، مدیریت مهدوی برای ظهور، مدیریت آینده‌محوری تعالی‌گرا و ساخت چشم‌انداز، مدیریت عملکرد تعالی‌گرا، مشارکت تعالی‌گرا و تخصص‌محوری و شایسته‌سالاری تعالی‌گرا زندگی دنیوی و اخروی ما را دستخوش تغییرات بزرگ می‌کند. در سامانه‌های پویا و مشترک‌المنافع باید با قدرت انضباط و حفظ اسرار به دنبال سرعت در طی مسیر بود با علم به این موضوع که همیشه امکانات بیشتر دلیلی بر زودتر رسیدن به مقصد نیست و استفاده در حد نیاز و انتظارات می‌تواند مثمرتر واقع شود. در پاسخگویی تعالی‌گرا باید آگاه باشیم که برج مراقبت همه ما انسان‌ها در تمامی اوقات خداست و بازنشستگی وجود ندارد. در زمینه‌سازان ظهور آماده‌سازی شرایط برای مأموریت بزرگ حضرت بقیه‌الله‌الاعظم که همانا برپایی قسط و عدل در تمامی شئون زندگی اعم از عدالت در کرامت انسانی، عدالت در منزلت اجتماعی، عدالت در معنویت، عدالت در سلامت، عدالت در ثروت و عدالت در قدرت است باشیم. (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۹)

نتیجه‌گیری

حکمرانی روشی است که در آن قدرت در راستای مدیریت منابع سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و اداری برای توسعه و بقای کشور در کلیه سطوح ملی، بین‌المللی و فرامرزی از مدیریت دولتی پزشک‌محور تا دولت‌محور اعمال می‌شود. لازم است برای رسیدن به مفهوم حکمرانی در جامعه اسلامی، مبانی و اصول لایه‌های پنهان اجتماع مد نظر قرار گیرد و تحلیل عرضی و ساختاری انجام شود، کما اینکه باید با اعتقاد اجرا شود و از روی علایق فردی نباشد، بنابراین رویکرد انسان‌گرا نداریم و رویکرد ما حق‌گرا و تبیین‌گرا است و پیامد آن نگاه واقع‌گرایانه در اداره امور کشور و سلامت اداری و کاهش فساد و قانون‌گریزی است. مقام معظم رهبری می‌فرمایند «موفق بودن انقلاب بدین معنا نیست که یک انقلابی در ظرف چند سال بتواند تمام بنیادهای جامعه را به‌طور کلی دگرگون کند و یا تمام اهدافش را پیاده کند؛ بلکه موفقیت برای انقلاب این است که در این راه و مسیر، حرکت کند، پیش برود و توقف نکند و هیچ ملامت ملامت‌گری او را به تردید نیندازد». شهدا در صف اول عهده‌دار انتقال فرهنگ به نسل‌های آینده برای جامعه‌پذیری در هر بازه زمانی و مکانی در محیط‌های علمی هستند و این افراد به‌خاطر تأثیری که در کشور و تحولات جهانی داشته‌اند افرادی مهم، افتخارآمیز، قوی‌تر، باتجربه‌تر و مورد احترام ملت‌ها و امت‌ها هستند و دولت‌ها سامانه جامع اداره جامعه برای تأمین امنیت دنیوی و امنیت اخروی و منافع خاص هستند. مقام معظم رهبری می‌فرمایند امروز هیچ قدرتی در دنیا نمی‌تواند ادعا کند که بر نظام سیاسی کشور ما حاکم است و نهیب و تهدید او می‌تواند اثری بر روی تصمیم‌گیری‌های ما بگذارد. (۱۳۸۵/۳/۲۹) حکمرانان باید نسخه‌ای داشته باشند که مجریان پذیرش واقعی داشته باشند و تابع فرمایشات حاکم آن را اجرا کنند البته حکمرانی جبر نیست و تفصیلی نیست و نباید از حکمرانی اجتناب نمود. از اینرو هدف از انجام این تحقیق، تحلیل اندیشه‌های سردار شهید لک‌زائی در باب ارتقاء حکمرانی تعالی‌گرا و مدیریت بود.

شکل ۲- مدل حکمرانی مرضی شهیدا (منبع: مقاله حاضر)

یافته‌های پژوهش نشان داد که آثار و وصایای شهید لک‌زائی دارای ۱۹۰ مفهوم (کد اولیه)، ۵۱ کد فرعی و ۲۰ کد اصلی است. کدهای اصلی شامل بینش، نگرش و ارزش، تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی، شایسته‌سالاری تعالی‌گرا، ارتقاء دانش و یادگیری تعالی‌بخش، عدالت‌محوری تعالی‌گرا، مدیریت عملکرد تعالی‌گرا، سامانه‌های پویا و مشترک‌المنافع، پاسخگویی تعالی‌گرا، آینده‌اندیشی تعالی‌گرا، نظارت و ضرورت خودسازی، جو سازمانی تعالی‌گرا، ایمان به خدا، سبک زندگی تعالی‌گرا، زمینه‌سازی ظهور، تحول‌خواهی تعالی‌گرا، مدیریت تعالی‌گرا، مشارکت تعالی‌گرا، الگو برداری ارزشمند، هوش اجتماعی و تعهد تعالی‌گرا از منظر این فرمانده شهید است. یافته‌های این تحقیق با یافته‌های پیغان، یعقوبی و کیخا (۱۴۰۱)، قائمی، خزائی و یقینی (۱۴۰۰)، اقایروز (۱۴۰۰)، بهمنی و دیگران (۱۳۹۹) و نامدار جویمی (۱۳۹۹) همسو است. همچنین لک‌زائی و شهبازیان (۱۴۰۰) عنوان کرده‌اند که بازشناسی مؤلفه‌های قرآنی آن در سیره شهید سلیمانی با توجه به ارکان حرکت حکمرانی مقاومت، از لوازم انتظار متعالی و مبتنی بر

قواعد حرکت در حکمت متعالیه است و شامل پنج مؤلفه اساسی توحیدمحوری، اعتقاد به ولایت فقیه جامع الشرائط، استقامت و صبر، عقلانیت دینی و تدبیر و نگاه فراگیر و مؤمنانه به انسان است. توجه به این مفاهیم و عوامل، ضمن تزکیه نفس و خودسازی معنوی و تقویت معنویت در مسئولین به کارایی و اثربخشی فعالیت‌ها در چارچوب موازین اسلامی نیز کمک خواهد کرد و می‌تواند نقش حساسی در ترمیم حکمرانی فعلی کشور داشته باشد و به‌طور مستقیم در روند اجرا مساعدت‌های انسانی را در دسترس قرار دهد و رتبه کشور در فعالیت‌ها و دستاوردهای مستمر آینده را در سطوح عالی ارتقاء دهد.

نظر به اهمیت حکمرانی تعالی‌گرا در جامعه ایرانی بومی‌بودن آن از اهمیت خاصی برخوردار است و همچنین در کشورهای شبه شیعه مثل ترکیه، افغانستان، عراق، سوریه، اردن، لبنان، عربستان، کویت، یمن، امارات متحده عربی، قطر و بحرین در قاره آسیا و کشورهای هند و پاکستان و بنگلادش و مالدیو و مالزی و اندونزی در شبه‌قاره هند و کشورهای مصر، لیبی، تونس، الجزایر، مراکش، سودان، چاد، نیجر، مالی، موریتانی، نیجریه، صحرا، گینه، سنگال، گامبیا، گینه-بیسائو، سیرالئون، بورکینافالو، سومالی، جیبوتی، تانزانیا و کومور در قاره آفریقا و ازبکستان، تاجیکستان، قزاقستان، قرقیزستان، ترکمنستان، گرجستان در آسیای میانه و کشورهای آلبانی، بوسنی و هرزگوین در اروپا هم استفاده کرد. در این راستا باید تلاش‌های وافر و قابل توجهی در بین مردم و مسئولین و نخبگان صورت گیرد تا شاهد کشوری پیشرفته در تمامی علوم و زمینه‌ها در برهه‌های حساس معاصر باشیم که مانع از تحقق اهداف دشمن فرضی و واقعی شود چراکه تمام دنیا باید حکمرانی را بپذیرند و وابسته به فرد نباشیم، چه بسا جامعه هدف حکمرانی در کشورهای دیگر هم مردم هستند، در کشور ما واژه‌های مردمی بیشتر نمود پیدا می‌کند و باید روی آنها کار کرد و تقویت کرد و تضارب آراء را تجمیع کرد. به‌گونه‌ای دیگر ما در حکمرانی باید هم حاکم را بشناسیم و هم مردم را بیشتر از حاکم بشناسیم تا بتوانیم اموری را پیش بگیریم که مردم به حکمرانی تن دهند و شاهد استقرار حکمرانی تعالی‌گرا بر اساس ملاحظات فرماندهان شهید باشیم. پیشنهاد ایجاد کنفدراسیون حکمرانی تعالی‌گرا از جمله موارد اولیه دیگر از نتایج این پژوهش است که باید انجام بگیرد. حکمرانی تعالی‌گرا سایر مکاتب لیبرال‌دموکراسی، ماکیاویلیانیسم، آنارشیزم و آنومی را به‌طور کلی رد می‌کند.

در جمع‌بندی همه نکات فوق باید گفت شهدا چهره‌ای ملی هستند که تحول‌خواه و وظیفه-محور بودند. برنامه پدرم را برای پیشرفت با تلنباری از مفاهیم و واژه‌ها بارها مرور کردم و در تداوم موفقیت الزام‌آور بوده است. یک شروع عالی در کنار پدرم داشتم، یک استمرار عالی داشتم، ان‌شاء الله به امید آینده عالی گام بر می‌دارم، لذا برنامه‌های قوی برای عملیاتی کردن مفاهیم در حال رشد دینی‌مدیریتی در سطوح مدیریت کلان کشور دارم که در مقاله‌های آینده به نگارش در می‌آورم و ماحصل آن ارتقاء پاسخگویی و توانمندی فردی مدیران و کارمندان به‌عنوان سرمایه‌های انسانی در راستای بهبود ابعاد حکمرانی متعالیه در مقاطع گوناگون و در قبال وظیفه سنگین به اهتزاز درآوردن پرچم جمهوری اسلامی ایران با تمام توان است. آنچه در اینجا موضوعیت دارد یکی از نتایج مهم سازماندهی این پژوهش تعریف انسان با محوریت هر مکتب و اندیشه‌ای است که در اینجا مشترک است و از آن برداشت می‌شود، انسان موجودی فعال است که در بستر روابط اختیاری و اجباری تربیت می‌شود، تکامل پیدا می‌کند و با ارتقاء علم و دانش و به‌واسطه اختیار و رفتار، بر ادراکات وی افزوده می‌شود و دارای سطوح مختلف در هوش شرافت، هوش معنوی، هوش فرهنگی، هوش هیجانی می‌باشد و باتمركز بر مسائل و شکاف‌های فرهنگی، اقتصادی و سیاست جامعه، توانایی و قابلیت حل گسیختگی فرهنگی را بدست می‌آورد و در راستای پیشرفت مستمر مزیت رقابتی قائل به فرصت‌یادگیری و مشورت است و در هیچ شرایطی احساس انفعال و بن‌بست نمی‌کند و تحت تأثیر انگیزه‌ها و ارزش‌ها عملکردهای متفاوتی در ساخت چشم‌انداز و استراتژی خواهد داشت و قابل برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری مجدد است (لکزائی، ۱۴۰۱).

بر اساس یافته‌ها، ایمان یکی از کدهای اصلی اثرگذار بر حکمرانی تعالی‌گرا در پرتو اندیشه‌ها و وصایای شهید لکزایی است. بنابراین پیشنهاد می‌شود در انتصابات بر مؤمن بودن افراد در گزینش‌ها حساسیت و دقت بیشتری وجود داشته باشد تا اصلح‌ترین افراد ضمن در نظر گرفتن تخصص و کارایی، در مناصب مهم منصوب شوند. از دیگر کدهای فرعی حاصل شده در تحقیق حاضر، بصیرت‌افزایی است. بنابراین پیشنهاد می‌شود تا در زمینه ارتقاء بینش و بصیرت مردم نسبت به انقلاب اسلامی و اسلام و لزوم حفظ نظام جمهوری اسلامی تحقیقاتی انجام شود و از نتایج آن دستگاه‌های مرتبط در این زمینه بهره‌برداری کنند تا بیش از پیش بینش و بصیرت مردم

ارتقاء یابد. همچنین نتایج تحقیق حاضر نشان داد که الگوبرداری ارزشمند یکی از عوامل اصلی در حکمرانی تعالی گرا از منظر شهید لکزایی هست. از اینرو پیشنهاد می شود که آثار ارزشمند شهدا از جمله وصایای آنها بیش از پیش مورد توجه مسئولین در اداره امور قرار گیرد.

فهرست منابع

قرآن.

نهج البلاغه.

ابوبی اردکان، محمد؛ لبافی، سمیه؛ آذرپور، سمانه؛ جلال‌پور، مهدیه (۱۳۹۳) شناسایی عوامل حیاتی موفقیت تفکر راهبردی در دیدگاه مدیران سازمان های فرهنگی شهر اصفهان، مدیریت اجرایی، ۱۱(۱)، ۱-۱۵.

آقایپروز، علی (۱۴۰۰). عناصر اساسی حکمرانی اداری از منظر آموزه های اسلامی، پژوهش های سیاست اسلامی، ۹(۲۰)، ۱۰۱-۱۲۰.

آیت الله خامنه ای (۱۳۹۹) رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران.

آیت الله خامنه ای (۱۳۸۵) رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران، سخنرانی ۱۳۸۵/۳/۲۹.

بهمنی، ابراهیم، تیموری، هادی، مشرف جواد، محمدحسین و ربانی خوراسگانی، علی (۱۳۹۹). تبیین مولفه های رهبری اثربخش سازمان های نظامی ایران با استفاده از نظریه داده بنیاد، راهبرد، ۲۹(۹۵)، ۵-۲۸.

پا شایبی هولاسو، امین، دهقانی پوده، حسین (۱۳۹۹). تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی. مدیریت اسلامی، ۲۸(۲)، ۱۳-۳۷.

پورعزت، علی اصغر، طاهری عطار، غزاله (۱۴۰۰). سازماندهی و طراحی ساختار، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت)

پورعزت، علی اصغر (۱۳۹۱). عدالت زبانی، نقطه عطف روایت عدالت اجتماعی در نهج البلاغه، تهران، انتشارات بنیاد نهج البلاغه.

پورعزت، علی اصغ (۱۳۹۰). مبانی اداره دانش و حکومت؛ مبانی مدیریت دولتی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت).

پیغان، وحید، یعقوبی، نورمحمد، کیخا، عالمه (۱۴۰۱). شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر حکمرانی خوب با رویکرد توسعه پایدار، پژوهش های مدیریت عمومی، ۱۵(۵۵)، ۱-۲۸.

عابدی درچه، محسن، زارعی، بهادر، احمدی، سیدعباس، پیشگاهی فرد، زهرا (۱۳۹۹). تبیین مقایسه ای دو رویکرد حکمرانی متعالی اسلامی و حکمرانی خوب، پژوهش های انقلاب اسلامی، ۹(۳۴)، ۱۶۳-۱۸۲.

قائمی، موسی الرضا، خزائی، علی، یقینی، حسین (۱۴۰۰). مستندسازی الگوی حکمرانی تعالی گرا بر پایه گام اول انقلاب اسلامی ایران با تاکید بر حوزه راهبردی فرهنگ، اولین همایش ملی حکمرانی اسلامی، دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

لک زائی، جعفر (۱۴۰۱). تصویرپردازی از حکمرانی تعالی گرا در پرتو اندیشه‌ها و ملاحظات فرماندهان و کارگزاران شهید، رساله دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.

لک زائی، نجف، شهبازیان، محمد (۱۴۰۰). پیوستگی حکمرانی مقاومت و انتظار؛ باز شناسی مؤلفه‌های قرآنی آن در سیره شهید سلیمانی با توجه به ارکان حرکت، جامعه مهدوی، ۲(۴)، ۷-۳۴.

نامدار جویمی، روشن، سیدقلی، یعقوبی، نورمحمد و اورعی یزدانی، بدرالدین (۱۴۰۰). طراحی الگوی توسعه التزام سرمایه انسانی برگرفته از قرآن و عترت، مدیریت دولتی، ۱۳(۱)، ۱۲۷-۱۵۴

نژادلر، حمیدرضا، غفاری، رحمان، احمدی، مسعود (۱۴۰۰). الگوی حکمرانی توحیدی با رویکرد نظریه داده بنیاد، سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، ۵(۲۶)، ۱-۱۲

- Elmasry, Mohamed Omar; Bakri, Norhani.(2019)." Behaviors of Transformational Leadership in Promoting Good Governance at the Palestinian Public Sector". *International Journal of Organizational Leadership*, 2019, Volume 8, Issue 1, Pages 1-12
- Kjær, A. M. (2017). Land governance as grey zone: the political incentives of land reform implementation in Africa. *Commonwealth & Comparative Politics*, 55(4), 426-443.
- Ulnicane, I., Knight, W., Leach, T., Stahl, B. C., & Wanjiku, W. G. (2020). Framing governance for a contested emerging technology: insights from AI policy. *Policy and Society*, 1-20.
- Schneider, H. (1999), "Participatory Governance : The Missing Link for Poverty Reduction" Policy Brief No .179 Paris: OECD.
- Taryono, T., Anggraeni, R. D., Yunus, N. R., & Rezki, A. (2021). Good Governance and Leadership; Sustainable National Development with Good Governance and Leadership in Indonesia. *SALAM: Jurnal Sosial dan Budaya Syar-i*, 8(2), 649-662.
- Wibowo, Muhammad Ghafur 2(2020)2 " Good Public Governance in Islamic Perspective: An Analysis on the World Governance Indicator in OIC Member Countries". *Ihtifaz; Yogyakarta Vol. 3, Iss. 1, (2020): 51-66.*